

Helyzetkép

2015. április – május

Gazdasági növekedés

Az idei év elején – a regionális feszültségek ellenére is – folytatódtak a kedvezőnek tekinthető tendenciák a világgazdaságban. A nyersanyagárak továbbra is mérséklődő pályán vannak, és egyelőre az energiaárak is lényegesen alacsonyabbak a két évvel korábbiaknál. ***A globális gazdaság növekedési kilátásai valamelyest kedvezőbbek a tavalyinál, ezen belül pedig a fejlett országokban érzékelhetően nő a dinamika.*** A fejlett gazdaságú országcsoporthoz tartozó országok teljesítménye két évvel azelőtt 1,4%-kal, tavaly 1,8%-kal nőtt, ezt követően az idén 2,4%-os GDP bővülés várható. Ebben a folyamatban fontos szerepe van az Amerikai Egyesült Államoknak, melynek bruttó hazai terméke 2013-ban 2,2%-kal, a múlt évben 2,4%-kal, az idei első negyedévben 2,7%-kal emelkedett, és az év további részében is gyorsulásra, 2015-ben összességében 3,1%-os növekedésre lehet számítani. ***Noha kockázatokkal, az euró-zóna gazdasági növekedése is érzékelhető mértékű lehet az előző két évben tapasztalt kritikus helyzetet követően.*** Két évvel azelőtt 0,5%-kal zsugorodott a gazdasági és monetáris unió gazdasága, a múlt évben 0,9%-kal, az idei első negyedévben 1%-kal emelkedett a bruttó hazai termék, az év egészében 1,5%-ra gyorsulhat az ütem. Japán nehezen lábál ki a stagnáló állapotból. A két évvel azelőtti 1,6%-os gazdasági növekedést a múlt évben 0,1%-os, az idei első negyedévben pedig jelentős, 1%-os zsugorodás követte. Dinamikusan bővül Nagy-Britannia gazdasága: az előző két évben 1,7%-kal, illetve 2,6%-kal, ezt követően az idei első negyedévben 2,4%-kal emelkedett a GDP, és az év egészére 2,7%-ra gyorsulhat a bővülés üteme.

A fejlődő országok gazdaságában az elmúlt időszakban némi lassulást mért a statisztika, természetesen a fejlett gazdaságokénál jelentősen nagyobb dinamika mellett. A fejlődő és feltörekvő gazdaságok egészének bővülése a 2013. évben 5%-ot, míg a tavalyiban 4,6%-ot ért el, amelyet az idén az IMF prognózisa szerint 4,3%-os GDP emelkedés követ. A két legnagyobb népességű ország a gazdasági növekedés ütemét illetően helyet cserél: míg Kínában némileg lassul, addig Indiában markánsan gyorsul a dinamika. Kínában az utóbbi két év 7,8%-os, illetve 7,4%-os bővülését idén – természetesen kiemelkedőnek számító – 6,8%-os GDP emelkedés követheti, Indiában pedig a hasonló idősor 6,9%, 7,2%, illetve 7,5%. Oroszországban a tavalyi stagnálás közeli állapotot ez évben mély, 3,8%-os recesszió válthatja, amelyben a zuhanó olajár mellett az ukrán konfliktus is komoly szerepet játszik.

A magyar gazdaság az idei év elején is a tavalyihoz hasonló, *kiemelkedő dinamikával bővült*. A KSH a második becslésében 0,1 százalékponttal megemelte a korábban közölt adatát: az első negyedévben – nyers adatok szerint – a bruttó hazai termék 3,5%-kal emelkedett az előző év azonos időszakához képest. Szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint a GDP az előző év azonos időszakához képest 3,3%-kal, az előző negyedévhez képest 0,8%-kal nőtt. A gazdasági teljesítmény emelkedésében jelentős szerepe volt a feldolgozóiparnak, az építőiparnak, valamint a turizmusnak. Összességében *a gazdaság ilyen arányú bővülésében* – a tavalyi évhez hasonlóan – *az uniós fejlesztési források koncentrált felhasználása dominált*.

Az első negyedévben az ipar hozzáadott értéke 7,7%-kal, a feldolgozóiparé 8%-kal nőtt. A feldolgozóipar teljesítménye – főként a járműgyártásnak köszönhetően – meghaladta a tavalyi második félévét. Az építőipar teljesítménye – a magas bázishoz viszonyítva – 9,2%-kal emelkedett. A mezőgazdaság hozzáadott értéke – az előző két év kiemelkedő teljesítményét követően – 11,6%-kal mérséklődött, igaz, az első negyedévi adatok meghatározásában jelentős részt képvisel a becslés. A szolgáltatások teljesítménye viszonylag szerény ütemben, 2,3%-kal bővült. Kiemelkedő mértékben, 5,5%-kal nőtt a kereskedelem, szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás hozzáadott értéke; ebben jelentős szerepe volt a turizmus kiemelkedő teljesítményének, ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy a kereskedelmi forgalom számbavételében nem elhanyagolható mértékű bizonytalanság észlelhető a KSH adataiban. A szakmai, tudományos, műszaki és adminisztratív tevékenység hozzáadott értéke 3,8%-kal, a művészet, szórakozás, szabadidős tevékenységé szintén az átlagot meghaladóan, 3,7%-kal bővült. Az információ és kommunikáció teljesítménye 2,6%-kal, a szállítás és raktározásé 2,6%-kal emelkedett. A többi szolgáltatási ág teljesítménye szerényebb ütemben nőtt: a közszolgáltatásoké, azaz a közigazgatásé, az oktatásé, az egészségügyi és szociális ellátásé 1%-kal, az ingatlanügyeké mindössze 0,5%-kal. A pénzügyi és biztosítási tevékenység teljesítménye – a rendkívül alacsony bázis ellenére – 1,3%-kal csökkent. A bruttó hazai termék bővüléséhez az első negyedévben az ipar 1,8, az építőipar 0,2, a szolgáltatások 1,3 százalékponttal járultak hozzá, míg a mezőgazdaság 0,3 százalékponttal mérsékelte azt.

A bruttó hazai termék felhasználási oldalán a háztartások tényleges fogyasztása 2,6%-kal, ezen belül a háztartások fogyasztási kiadása 2,7%-kal, a kormányzattól kapott természetbeni juttatások volumene 2,8%-kal nőtt. A közösségi fogyasztás – a tavalyi jelentős növekedést követően – 5,4%-kal mérséklődött. Mindezek eredményeként a végső fogyasztás 1,5%-kal meghaladta az egy évvel korábbi. A bruttó állóeszköz-felhalmozás – a múlt év első három negyedévének szárnyalása, majd a negyedik negyedév szerény növekedése után – érzékelhetően, 6,7%-kal, míg az összes bruttó felhalmozás 2,9%-kal visszaesett. A bruttó hazai termék belföldi felhasználása összességében 0,6%-kal emelkedett. A nemzetgazdaság exportteljesítménye 10,3%-kal, míg importteljesítménye 7,8%-kal nőtt. A bruttó hazai termék első negyedévi bővüléséhez a végső fogyasztás 1,1, a külkereskedelmi forgalom 3 százalékponttal járult hozzá, míg a bruttó felhalmozás 0,5 százalékponttal mérsékelte azt.

Az előző negyedévhez képest a bruttó hazai termék – szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint – 0,8%-kal emelkedett. E negyedéves összehasonlításban az ipar hozzáadott értéke 2,2%-kal, az építőiparé kiugró mértékben, 7,8%-kal, míg a szolgáltatásoké szerényebb mértékben, 0,2%-kal emelkedett, a mezőgazdaságé pedig jelentősen, 14,9%-kal visszaesett. A

felhasználási oldalon a bruttó állóeszköz-felhalmozás 2,7%-kal, az export ugyancsak 2,7%-kal, az import 1,9%-kal, a háztartások fogyasztási kiadása és a kormányzattól származó természetbeni társadalmi juttatások egyaránt 0,7%-kal nőttek, míg a közösségi fogyasztás 2,3%-kal mérséklődött.

A magyar gazdaság múlt évben tapasztalt dinamikus fejlődése tehát az első negyedévben is folytatódott, ezzel meghaladta az általánosan elfogadott elemzői várakozásokat. Ez ugyanakkor nem azt jelenti, hogy a gazdasági növekedés tavalyi üteme fennmaradna; arról van szó, hogy **a korábban feltételezettnél hosszabb pályán megy végbe a lassulás**. A 2013-ban zárult uniós fejlesztési ciklus projektjei ez év végéig zárhatók le, és az idén még hat a tavalyi jelentős reálkereset emelkedés, valamint az infláció részben mesterséges leszorításából eredő többlet vásárlóerő gazdaságot élénkítő hatása. Az idei évben újabb uniós projektek nem indulnak, és feltehetően érzékelhető mértékben a jövő évben sem. **Jelentősebb magánberuházások indulására a jelenlegi kiszámíthatatlan gazdasági környezetben, az erőteljesen konfrontatív, a piacgazdaság alapvető normáit látványosan megsértő kormányzati gazdaságpolitika mellett nincs esély**. A beruházások már az első negyedévben is 4,5%-kal visszaestek, és az év egészében sem várható növekedés az előző évhez képest. **A működőtőke menekül az országból, a kifutó feldolgozóipari nagyberuházásokat nem követik újabbak**.

Az idei évben a gazdaság bővülésében változatlanul nagy szerepe van a feldolgozóiparnak, ezen belül a járműgyártásnak: a tulajdonosok a lezárult fejlesztéseket követően a kapacitások egyre nagyobb arányú kihasználásával élnek a nemzetközi konjunktúra nyújtotta piaci lehetőséggel, és dinamikusan növelik a kibocsátásukat. Az ipar hozzáadott értéke így a tavalyi szinten maradhat. Az építőipar teljesítménye az uniós finanszírozású nagyprojektek lezárultával jelentősen csökken, a kormányzati presztízsbetűzés folytatódása a kieső megrendeléseket nem tudja kompenzálni. Az ágazat hozzáadott értéke a tavalyinak az egynegyedére eshet vissza. Nehezen megítélhető a mezőgazdaság teljesítménye, de a magas bázishoz képest mindenképpen visszaesés várható. A gazdaság kedvezőtlen szerkezetét már tavaly is jelezte a szolgáltatások teljesítményének lassú bővülése. Az idei évben is e tendencia folytatódására kell számítani: a kereskedelem és vendéglátás hozzáadott értéke – jelentős számbavételi bizonytalanság mellett – dinamikusan bővíthet, az infokommunikáció is növeli majd a teljesítményét, de a közszolgáltatások területén érzékelhető visszaesés várható.

A gazdasági növekedés lassuló pályáját figyelembe véve a negyedik negyedévre 2% körüli GDP bővülésnek van realitása, míg az egész évben a bruttó hazai termék 3%-ot el nem érve, attól néhány tizedszázalékkal elmaradva nőhet. A jövő év egészében pedig 2% körül lehet a GDP emelkedés mérőszáma. Ezzel **a magyar gazdaság ismét olyan pályára kerül, amely a környező országoknál lassabb fejlődést jelent, azaz sajnálatos módon visszatér a lecsúszás folyamata**. Amíg húsz évvel ezelőtt a magyar gazdaság a visegrádi országokkal, tíz évvel ezelőtt a balti országokkal, addig ma már a balkáni országokkal van versenyben. Ennek **a rendkívül kedvezőtlen folyamatnak a megállításához gyökeresen más gazdaságpolitikára van szükség**.

Foglalkoztatottság, keresetek

Az év eddig megfigyelt időszakában tovább nőtt a foglalkoztatottság. A statisztikai adatok tükrözik a munkaerőpiac némi bővülését, és a kormányzat szabályozási tevékenységéből, valamint a statisztikai módszertanból eredő növekedést is; ezek arányát csak közelítően lehet meghatározni. A feldolgozóiparban és egyes szolgáltatási ágazatokban folytatódott a foglalkoztatottság múlt évben tapasztalt növekedése, míg az oktatásban és a szociális ellátásban visszaesés következett be. A valós foglalkoztatottság fontos jellemzője, hogy **a munkanélküliek száma megegyezik a világgazdasági válság előtti létszámmal**, annál semmivel sem kevesebb.

A KSH mintavételes lakossági adatfelvétele szerint a március és május közötti három hónap átlagában **a foglalkoztatottak száma** 4 165 ezer fő volt, 102 ezer fővel, 2,5%-kal több, mint egy évvel korábban. A trimeszter középső hónapjában, áprilisban 185 ezren közmunkások voltak, a munkaerő-felvétel módszertana alapján pedig további 105 ezer külföldön dolgozót is hazai foglalkoztatottnak mutatott ki a KSH. A külföldön dolgozók e százezres körét is beleszámítva a 15-64 éves népesség **foglalkoztatási rátája** 63,2% volt, 2,1 százalékponttal magasabb, mint az előző év azonos időszakában. A legjobb munkavállalási korúnak tekintett 25-54 évesek foglalkoztatási aránya 80,1% volt, 1,5 százalékponttal magasabb az egy évvel korábbinál, míg az 55-64 éveseké 44,5% volt, szemben az egy évvel azelőtt mért 41%-kal.

Az **aktív munkanélküliek száma** a március és május közötti három hónap átlagában 320 ezer fő volt, 37 ezer fővel, 10,5%-kal kevesebb, mint a múlt év azonos időszakában. Az első negyedévben szintén 320 ezren voltak azok, akik szerettek volna dolgozni, de nem kerestek aktívan munkát /mert például esélytelennek látták a munkaerőpiaci helyzetüket/; közülük 67 ezren voltak passzív munkanélküliek. A KSH által közzétett **munkanélküliségi ráta** a március és május közötti trimeszterben 7,1% volt, 1 százalékponttal alacsonyabb az egy évvel korábbinál. A 25 éven aluliak között változatlanul rendkívül magas, 17,8% volt a munkanélküliek aránya, annak ellenére, hogy egy év alatt 2,2 százalékponttal mérséklődött. Továbbra is **súlyos gond a tartós munkanélküliség**: az álláskeresők közel fele, 46,5%-a legalább egy éve reménytelenül keresett munkát; a munkanélküliség átlagos időtartama 18,1 hónap volt, azaz meghaladta a másfél évet.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint a **regisztrált álláskeresők száma** május végén 384 700 fő volt, 7,3%-kal kevesebb, mint egy hónappal, és egynegyedével, 25,2%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Májusban a foglalkoztatók 41 ezer új álláshelyet jelentettek be, egyharmaddal, 35%-kal kevesebbet, mint egy hónappal, és kétharmaddal, 67%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. A nem támogatott, tehát a piaci munkahelyek kínálata gyakorlatilag stagnált, míg a közmunka-lehetőségek száma az egy hónappal korábbihoz képest kevesebb mint felére, 50,7%-kal, az egy évvel azelőttihez viszonyítva pedig alig több mint egyötödére, 78,2%-kal csökkent. A közmunka program az utóbbi másfél évben meglepő változásokat mutatott, hónapról hónapra gyökeres átalakulásokon ment keresztül. **A kormány**

láthatóan arra koncentrál, hogy a munkanélküliségi adatokat a valós munkaerőpiaci helyzettől teljesen függetlenül alacsony értéken tartsa.

Májusban a regisztrált munkanélküliek közel egyhatoda, 15,8%-a 25 éven aluli fiatal volt, több mint háromnegyedük, 78,6%-uk az első munkahelyének megtalálásában reménykedett. Az álláskeresők több mint egynegyede, 28,4%-a az 50 éven felüli korosztályhoz tartozott, és több mint felének, 53%-ának nem volt szakképzettsége. Legfeljebb alapfokú képzettséggel rendelkezett a munkanélküliek közel fele, 47,3%-a. A regisztrált munkanélküliek alig több mint egynolcada, 13,4%-a volt jogosult álláskeresési támogatásra, míg a lényegesen kisebb összegű szociális segélyben az álláskeresők alig egyharmada, 34,3%-a részesült. ***A munkanélküliek több mint fele, 52,2%-a – az Európai Unióban egyedülálló módon – teljesen ellátatlanul maradt.*** Ennek oka – többek között – az összesen 3 hónapig folyósított munkanélküli ellátás, amely minden más tagországban legalább 9 hónapig jár az érintetteknek.

Továbbra is jelentős területi különbségek tapasztalhatók a munkaerőpiacon. A legmagasabb munkanélküliséggel sújtott keleti megyékben lényegesen csökkent a munkanélküliek száma. Mivel a KSH a közfoglalkoztatottak adatait csak egy hónap múlva közli, ezért feltételezhető, hogy május hónapban ismét jelentősen nőtt azok száma. A két kritikus helyzetű régióban a munkanélküliségi ráta változatlanul meghaladta az országos átlag másfélszeresét: Észak-Magyarországon 15,4%, míg Észak-Alföldön 14,5% volt az értéke, de Dél-Dunántúlon is kétszámjegyű, 11,7% volt a munkanélküliek aránya. Május hónapban a megyék több mint felében, tízben is kétszámjegyű munkanélküliséget mértek, ezen belül három megyében a 16%-ot is meghaladta a mutató: Nógrád megyében 17,5%, Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 16,6%, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében pedig 16,5% volt.

A ***közfoglalkoztatottak száma*** áprilisban 185 100 fő volt, 22,7%-kal több, mint egy hónappal, és 12,6%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Az első négy hónap átlagában 16,8%-kal kevesebb közmunkást foglalkoztattak, mint egy évvel korábban. A teljes munkaidőben dolgozó közmunkások bruttó átlagkeresete az első négy hónapban 80 200 forint volt, 3,5%-kal magasabb az egy évvel korábbinál. Az ebben az időszakban kifizetett bruttó közmunkás bér alig haladta meg a jogszabályban előírt minimálbér háromnegyedét, annak éppen 76,4%-át tette ki.

Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint az első négy hónap átlagában a legalább ötfős vállalkozásoknál, a költségvetési szerveknél és a jelentősebb nonprofit szervezeteknél – a közfoglalkoztatottakat is beleszámítva – 2 851 ezer fő ***állt alkalmazásban***, 1,5%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában. A közfoglalkoztatottakat figyelmen kívül hagyva az alkalmazottak létszáma 2,8%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A ***költségvetési intézményeknél*** – a közfoglalkoztatottak nélkül – 698 ezer főt alkalmaztak, 1,1%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában.

A nemzetgazdaságban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak ***bruttó átlagkeresete*** az első négy hónapban 241 600 forint volt, 3,9%-kal több az egy évvel korábbinál. A versenyszférában 260 ezer forint volt az átlagos kereset, 3,5%-kal magasabb, mint a múlt év azonos időszakában. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 237 700 forintot mutatott a keresetek átlaga, 1,4%-kal többet az egy évvel azelőttinél. A közszférában

és a nonprofit szervezeteknél a teljes munkaidőben foglalkoztatottak közül 192 ezer fő a nettó keresetének csökkenése miatt átlagosan 10 100, illetve 9 500 forint – a keresetbe nem tartozó – kompenzációt kapott a kedvezőtlen adó- és járulékváltozások részbeni ellentételezésére.

Az alkalmazottak **nettó átlagkeresete** az első négy hónapban 158 200 forint volt, 3,9%-kal magasabb, mint egy évvel azelőtt. A fogyasztói árak az első négy hónapban 0,9%-kal mérséklődtek az egy évvel korábbihoz képest, így a reálkereset jelentősen, 4,8%-kal emelkedett. A versenyszférában a fizikai dolgozók nettó átlagkeresete 114 900 forint volt, 3,8%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában; a szellemi dolgozók nettó 256 100 forintos keresete 3,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 155 700 forint volt az átlagkereset, 1,4%-kal több az egy évvel azelőttinél.

Áralakulás

A világgazdaságban érzékelhető defláció hat a hazai termelői árakra is. Láthatóan érvényesül a belföldi árakban a világpiaci nyersanyagárak tartósan alacsony szintje. A mezőgazdasági árak látványosan zuhannak, amelyben szerepet játszik az előző két év kiemelkedő terméseredménye, valamint az orosz embargó hatására az Európai Unióban megjelent árufelesleg. A fogyasztói árak ugyanakkor emelkedni kezdtek, a lakossági fogyasztás bővülése által generált kereslet miatt, de az árindex növekedését befolyásolja, hogy a lakossági energia hatósági árcsökkenésének hatása fokozatosan kikerül a bázisból.

Az **ipari termelői árak** áprilisban 0,1%-kal mérséklődtek az előző hónaphoz, és 1,7%-kal az előző év azonos időszakához képest; az első négy hónapban pedig 2%-os volt a csökkenés. Az áprilisi árak a gyógyszeriparban 6,7%-kal, a gépgyártásban 2,3%-kal, a villamos berendezések gyártásában 1,7%-kal, a kohászatban 1,5%-kal meghaladták az egy évvel korábbit, míg a kőolaj-feldolgozásban 16,1%-kal, az energetikai iparban 5,2%-kal, a vegyiparban 2,1%-kal, a járműgyártásban 1,4%-kal elmaradtak attól. A feldolgozóipari termelői árak áprilisban 0,4%-kal emelkedtek az előző hónaphoz, és 1,1%-kal mérséklődtek az egy évvel korábbihoz viszonyítva; az első négy hónapban pedig 1,8%-kal estek vissza.

Az **ipari export értékesítési árai** áprilisban 0,1%-kal nőttek az egy hónappal, és 0,6%-kal csökkentek az egy évvel korábbihoz képest; az első négy hónapban pedig 0,9%-kal elmaradtak az egy évvel azelőttitől. Áprilisban a kiviteli árak a gyógyszeriparban 7,4%-kal, a gépgyártásban és a nyomdaiparban egyaránt 2,8%-kal emelkedtek, míg a kőolaj-feldolgozásban 21,3%-kal, az élelmiszeriparban 3,7%-kal, az energetikában 6,2%-kal visszaestek az egy évvel azelőttihez képest. A feldolgozóipari export értékesítési árai 0,3%-kal nőttek az előző hónaphoz, és 0,4%-kal csökkentek az egy évvel korábbihoz képest; az első négy hónapban pedig 0,9%-kal mérséklődtek. Az **ipar belföldi értékesítési árai** áprilisban 0,3%-kal csökkentek az előző hónaphoz, és 3,6%-kal az egy évvel azelőttihez viszonyítva; az első négy hónap összességében pedig 4%-kal estek vissza. Áprilisban a villamos berendezések gyártásában,

valamint a textil- és bőriparban egyaránt 2,9%-kal, a gyógyszergyártásban 2,7%-kal emelkedtek, míg a kőolaj-feldolgozásban 13,6%-kal, az energetikai iparban 5%-kal, a vegyiparban 3,7%-kal mérséklődtek a belföldi értékesítési árak az egy évvel azelőttihez képest. A feldolgozóipar hazai értékesítési árai 0,6%-kal nőttek az előző hónaphoz, de 3,1%-kal mérséklődtek az egy évvel korábbihoz viszonyítva, míg az első négy hónapban 4,3%-kal visszaestek.

A **mezőgazdasági termelői árak** áprilisban 8%-kal, míg az első négy hónapban 7,6%-kal csökkentek az egy évvel korábbihoz képest. A növényi és kertészeti termékek ára 7,4%-kal maradt el a tavaly áprilistól. A gabonafélék termelői ára 16,1%-kal, az ipari növényeké 0,7%-kal, ezen belül az olajos növényeké 2,5%-kal mérséklődött. A zöldségek felvásárlási ára 16,6%-kal emelkedett, a gyümölcsöké 9,5%-kal, a burgonyáé – a magas bázishoz képest – több mint egynegyedével, 27,8%-kal visszaesett. Az élőállatok és állati termékek felvásárlási ára áprilisban 9%-kal, ezen belül a vágósertésé jelentősen, 12%-kal, a vágóbaromfié 3%-kal mérséklődött, A tojás termelői ára 7,3%-kal nőtt, míg a tejé egyötödével, 20%-kal csökkent.

A **fogyasztói árak** májusban 0,7%-kal emelkedtek az előző hónaphoz, és 0,5%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az első öt hónapban összességében 0,6%-kal mérséklődtek a fogyasztói árak. Az élelmiszereké áprilishoz viszonyítva 1,1%-kal nőtt, főképp az idényáras élelmiszerek jelentős, 8,1%-os drágulásának következtében. Az üzemanyagok ára is számottevően, 3,9%-kal, a ruházati termékeké 0,7%-kal emelkedett.

Az élelmiszerek fogyasztói ára májusban 1,2%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az idényáras élelmiszerek jelentősen, 14,6%-kal drágultak; a tojás ára 6,8%-kal, a száraz hüvelyeseké 5,3%-kal, az étolajé 4,2%-kal, a cukrászárué és a fagyalté 3,9%-kal, az iskolai étkezésé 3,1%-kal, a halé ugyancsak 3,1%-kal nőtt, míg a cukoré 16,6%-kal, a sajté 6,2%-kal, a liszté 4,8%-kal, a tejtermékeké 3,8%-kal mérséklődött. A szeszes italok és dohányárak ára 3%-kal, ezen belül a tömény italoké 10,3%-kal emelkedett. A háztartási energia ára 2,6%-kal, ezen belül a palackos gázé 10,1%-kal, az elektromos energiáé 5,7%-kal, a távfűtésé 3,4%-kal mérséklődött, a vezetékes gázé stagnált, míg a széné 4,4%-kal, a tűzifáé 3,7%-kal nőtt. Az újságok, folyóiratok 7,9%-kal, a gyógyszerek 2,3%-kal, a tanszerek és írószerek 2,6%-kal drágultak egy év alatt. A szolgáltatások ára 2,3%-kal haladta meg az egy évvel korábbit; ezen belül az egészségügyi szolgáltatás 8,4%-kal, az autópályadíj és a parkolás 6,6%-kal, a személyszállítás 5,2%-kal, a postai szolgáltatás 3,7%-kal, a belföldi üdülés 3,5%-kal került többbe, mint a múlt év májusában. A tartós fogyasztási cikkek ára 0,6%-kal, a ruházati termékeké mérsékelten, 0,1%-kal emelkedett.

A **nyugdíjas fogyasztói** kosárral számított **árindex** májusban 0,7%-kal nőtt az előző hónaphoz, és 1,1%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az év ötödik hónapjában a – hatósági árak, nyers élelmiszerek és üzemanyagok figyelmen kívül hagyásával számított – **maginfláció** 1,3% volt, amely a következő hónapokban a fogyasztói árindex némi emelkedését vetíti előre.

Jövedelem és fogyasztás

A *kiskereskedelmi forgalom* a KSH adatközlése szerint a tavalyi dinamikus bővülést követően az idei évben is érzékelhetően nő. A forgalom volumene áprilisban – szezonálisan és naptárhatástól megtisztított adatok szerint – 0,1%-kal nőtt az előző hónaphoz, és 5%-kal az egy évvel korábbihoz képest, az első négy hónapban pedig 6,3%-kal emelkedett. Az élelmiszerek eladása áprilisban 1,6%-kal, ezen belül a forgalom csaknem négyötödét, 78%-át adó élelmiszerláncok értékesítési volumene 1,5%-kal, a dohányboltokat is magukba foglaló szakboltoké 2,7%-kal nőtt. Az élelmiszereken kívüli forgalom áprilisban 7,1%-kal emelkedett. A ruházati termékek forgalma 15,2%-kal, az illatszereké 14,2%-kal, a könyveké és számítástechnikai cikkeké 7,2%-kal, a gyógyszereké 4,1%-kal bővült, a bútoroké és műszaki cikkeké stagnált. A hasznáلتcikkek forgalma 18,8%-kal, az üzemanyagoké 9,3%-kal, a csomagküldő és internetes kereskedelemé 21,9%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

A KSH közzétette a *Létminimum* 2014 című kiadványát. A publikáció a szokásostól eltérő módon csupán néhány adatot közöl, annak is egy részét szöveges elemzésben elrejtve. A statisztikai jelentés lényege ezúttal nem a szokásos információközlés, hanem annak részletekbe menő taglalása, hogy a KSH beszünteti a létminimum számítását. Ami a szerény mennyiségű adatot illeti, a jelentés szerint a múlt évben az egy fogyasztási egységre számított létminimum érték 87 351 forint volt, gyakorlatilag ugyanannyi, 0,2%-kal kevesebb, mint a megelőző évben. Ez az érték az aktív korú egyedülálló személy létminimumát jelenti. A kétszülős kétgyermekes család létminimuma 253 318 forint volt, az egygyermekes egyszülős családé 144 129 forint, míg a két nyugdíjasból álló családé 135 394 forint a KSH idézett jelentése szerint. A statisztikai szolgálat 2011 óta nem közölte azt a fontos adatot, hányan élnek a létminimum alatt. Az utolsó tájékoztatás szerint 2010-ben 3 700 ezer fő, azaz a népesség több mint egyharmada, 37%-a élt az akkori létminimum alatt. Az azóta eltelt időszakban a kormány kifejezetten az alacsony jövedelmű rétegeket sújtó gazdaság- és társadalompolitikát folytatott, így a létminimum alatt élők száma egyre nagyobb mértékben meghaladta a 4 millió főt, azaz folyamatosan emelkedett. Ezt más vizsgálatok is alátámasztották. A hivatal, igaz a sorok között mintegy elbújtatva az idei kiadványban azt a számot közli, hogy az elmúlt években a háztartások 40%-a körül ingadozott a létminimum alatti jövedelemmel rendelkezők aránya. Ez a szám más hasonló természetű vizsgálatok adatainak ismeretében alulbecsültnek tűnik. Igaz, önmagában annak elismerése, hogy a lakosság ilyen jelentős hányada él nagyon szűkös körülmények között rendkívül erős kritika a kormány súlyosan felelőtlen politikájával szemben. A KSH – ezen jelentésben foglaltak szerint – a 3 800 ezer magyar háztartás 40%-át találta a létminimumnál alacsonyabb jövedelemmel rendelkezőnek. Mivel az alacsony jövedelmű háztartások létszáma magasabb az átlagos és az annál nagyobb jövedelemmel rendelkező háztartásokénál, ezért **a létminimum alatt élő személyek száma 4 500 ezer fő körül lehet**. Az elemzésben van egy ennél is szomorúbb tényező. A társadalomstatisztikai- és jövedelem-felvételek egyértelműen azt mutatják, hogy a gyermekes családok körében lényegesen nagyobb a szegénységi kockázat, mint a felnőtt népességben. Így sajnos ez a bizonyos 40% azt is jelenti egyben, hogy **minden második**

gyermek rendkívül szűkös körülmények között kénytelen felnőni. A gyermekszegénység aránya Magyarországon az egyik legmagasabb az Európai Unióban, ha pedig az gyermekek szegénységi kockázatát a felnőtt népességéhez viszonyítjuk, akkor az utolsó helyen vagyunk az egész unióban. Sajnálatos módon ez a jelenlegi kormány hangoztatott gyermekbarátságának a valódi képe.

A létminimum számítás jelenlegi módszerének megváltoztatása, továbbfejlesztése indokolt, a megszüntetése ugyanakkor nem aggálymentes. A magyar statisztikai gyakorlat eddig – az európai hivatalokban általánosan alkalmazottól valóban eltérően, de nemzetközileg bevett és szintén alkalmazott metódus szerint – a normatív létminimum számítási módszert alkalmazta, amely az étel- és ital-fogyasztás értéke alapján határozta meg a minimális szükségletek kielégítéséhez elengedhetetlen jövedelmet. A létminimum a statisztikai definíció szerint olyan küszöbérték, amely szerény életvitellel lehetővé teszi az alapvetőnek tekintett szükségletek kielégítését. Mivel a családok fogyasztásának egy része nem függ szorosan a családtagok számától, ezért a létminimumot fogyasztási egységre számítják. A KSH e vizsgálat során az étel- és ital-fogyasztás normatívájának meghatározásából indul ki. Vélelmeznek egy olyan étel- és ital-kosarat, amely az átlagos fizikai igénybevétel mellett fedezi a táplálkozási szükségletet, és ennek során az olcsó élelmiszereket veszik figyelembe. Így megállapítják az étel- és ital-fogyasztás normatív értékét. Az évenként végrehajtott háztartásstatisztikai adatfelvételben részt vevők közül – bizonyos szempontok figyelembevételével – kiválasztják azokat a háztartásokat, amelyekben az étel- és italra fordított kiadások e normatív értéktől legfeljebb 20%-kal térnek el. Ezekben a családokban egyébként a 2014. évi vizsgálat szerint az összes fogyasztási kiadás csaknem egyharmadát, 31,8%-át költötték étel- és italra.

A létminimum meghatározásának ez a módszere, amely az étel- és ital-normatívára épít, nem tükrözi kellőképpen a fogyasztási szerkezet változásait. Normatív módszer alkalmazása esetén lehetséges olyan eljárást kialakítani, amely a társadalom által széles körben elfogadott fogyasztói kosár alapján határozza meg a létminimumot, vagy olyan metódust is, amely azokat a családokat tekinti létminimum alatt élőknek, ahol a jövedelem nem éri el az étel- és italra fordított kiadások háromszorosát. A másik típusú eljárás relatív szegénységi küszöböt határoz meg, amely többnyire az átlagfogyasztás 60%-a. Az Európai Unióban ma az általánosan alkalmazott módszer a szegénység és társadalmi kirekesztettség vizsgálata. Ezt a társadalomstatisztikai felmérést az Európai Unió minden tagállamában évente egységes módszertan alapján végzik el, és a kapott eredményeket az Eurostat teszi közzé.

A gond tehát nem a módszertani váltással van, hanem azzal, hogy maga a KSH jelzi: úgy szünteti meg ennek a fontos társadalomstatisztikai mutatónak a számítását, hogy nem tudja, mi lesz helyette. Ez természetesen felvet egy bizalmi kérdést: nem politikai okból szűnik-e meg a létminimum számítása, esetleg nem kormányzati utasításra-e. Anélkül, hogy ezt feltételeznénk, meg kell állapítani, hogy a KSH az utóbbi öt évben komolyan erodálta a felhasználói bizalmat; folyamatosan szűkítette a publikált adatok körét, a közzétett információk terjedelmét és mélységét. Gyakran kerültek ki a hivatalból nehezen magyarázható adatok, ezekhez a KSH nem fűzött a felhasználókat eligazító indoklást. Bajosan egyeztethető össze a statisztikai etika normáival a KSH múlt évben alkalmazott megoldása a laekeni indikátorok publikálására. A hivatal egyszerűen nem közölte a fent említett európai vizsgálat 2013. évi felvételének hazai

adatait, hanem egy más vizsgálatok adatait is közlő kiadványban a 2013. évi vizsgálat bizonyos eredményeit és a 2014. évi felvétel előzetes, még teljes körűen fel sem dolgozott adatait együttesen publikálta. Kétségtelenül a 2014. évre vonatkozó információk ilyen módon történt publikálása kedvezőbb képet festett a szegénységről, mint amit a KSH az Eurostat számára a normál rendben megküldött. Ehhez hasonló esetek sajnálatos módon több vonatkozásban is előfordultak az utóbbi években.

A jövőben feltehetően a relatív jövedelmi szegénység vizsgálatára lehet majd támaszkodni. Ezt az évenkénti adatfelvételt semmiképpen sem szüntetheti meg a KSH, mert az Európai Bizottság 2001. évi döntése alapján ezt a társadalomstatistikai adatfelvételt minden ország évenként hajtja végre egységes módszertant alkalmazva. Az Eurostat számára megküldött adatok szerint a magyar népességben **a jövedelmi szegénységben és társadalmi kirekesztettségben élők aránya** 2010-ben 31% volt, 2011-ben 32,4%, míg 2012-ben 33,5%. Előzetes adatok szerint 2013-ban a népesség **31,1%-a, azaz 3 100 ezer lakos élt ilyen körülmények között**, amely némi javulást jelez. A jövedelmi szegénységben és társadalmi kirekesztettségben élők aránya az Európai Unió átlagában 2011-ben 24,8%, míg az eurózónában 23,4% volt. A társadalomban az ilyen nehéz körülmények között élők aránya a 28 tagú Unióban a magyarországinál csak Bulgáriában, Romániában, Görögországban és Lettországbán volt magasabb a 2012. évi adatok szerint, azaz a 24. helyet foglaltuk el. Ugyanakkor legalább ilyen problematikus, hogy **a jövedelmi különbségek** a KSH adatközlése szerint is **tovább nőttek**. Az egy főre eső nettó jövedelem 2013-ban 2,9%-kal emelkedett; ezen belül azonban az alsó jövedelmi decilisbe tartozók, tehát a legalacsonyabb jövedelemmel rendelkező 1 millió fő jövedelme 1,7%-kal, azaz csupán az infláció mértékével, míg a legmagasabb jövedelmű 1 millió fő jövedelme ennek több mint kétszeresével, 3,6%-kal nőtt.

Az anyagi depriváció konkrét elemeit illetően az adatfelvétel szerint **a lakosság egynegyede, 24,9%-a hátralékban volt a hiteltörlesztéssel vagy a közüzemi számlák, a lakással kapcsolatos díjak fizetésével**. A családok háromnegyedének, 75,2%-ának gondot okozott egy 50 ezer forintot elérő váratlan kiadás kiegyenlítése, több mint egynegyedének, 27,2%-ának nem volt elegendő pénze a normális táplálkozásra, így húsfogyasztásra, **minden tízedik háztartásban**, az összes háztartás 11,2%-ában **nem tudták megfelelően fűteni a lakást**. A népesség 9,2%-a, 920 ezer fő élt alacsony munkaintenzitású háztartásban, ahol az éves munkaidőalap négyötödében nem kaptak legális munkavégzésre lehetőséget. A KSH tehát úgy javít a képen, hogy a társadalom előtt letakarja a statisztika tükrét.

A lakosság betétállománya májusban 52 milliárd forinttal csökkent, és a hónap végén 6 848 milliárd forintot tett ki. A forintbetétek volumene 58 milliárd forinttal, a devizabetéteké tranzakciók eredményeként 20 milliárd forinttal mérséklődött, árfolyamváltozás következtében 26 milliárd forinttal gyarapodott. Május végén a lakosság birtokában 2 766 milliárd forint értékű állampapír állomány volt, 14,7%-kal több, mint az év elején.

A lakosság hitelállománya májusban stagnált, a hónap végén 6 152 milliárd forintot tett ki. A forinthitelek volumene 4 milliárd forinttal nőtt, a devizahiteleké tranzakciók eredményeként 11 milliárd forinttal csökkent, míg árfolyamváltozás következtében 7 milliárd forinttal emelkedett.

A lakossági devizahitelek állománya 246 milliárd forintra esett vissza, mivel a pénzintézetek a devizahiteleket törvény által előírt kötelezettségnek megfelelően forintra váltották.

Államháztartás, külgazdasági egyensúly

A *külkereskedelmi forgalom* az év eleje óta a tavalyihoz hasonló dinamikával élénkült. A kivitel volumene áprilisban 8,4%-kal, a behozatalé 9,4%-kal haladta meg az egy évvel korábit. Az első négy hónapban az export 9,4%-kal, az import 8,7%-kal bővült. A külkereskedelmi mérleg aktívuma az első négy hónapban 916 milliárd forintot, illetve 2 984 millió eurót tett ki, 155 milliárd forinttal, illetve 515 millió euróval többet az egy évvel korábinál. Az első négy hónapban az export forintban mért árszínvonala 1,5%-kal, az importé 1,9%-kal csökkent, így a cserearány 0,4%-kal javult. Az első négy hónapban a forint árfolyama az euróhoz képest némileg, 0,4%-kal erősödött, az amerikai dollárhoz viszonyítva számottevően, 23%-kal gyengült.

Az első négy hónapban a forgalom felét adó gép- és szállítóeszköz kivitel 12,8%-kal, a behozatal 10,3%-kal emelkedett a járműexport dinamikus, egyharmados bővülésének köszönhetően. A feldolgozott termékek kivitele 6,6%-kal, behozatala 9,2%-kal nőtt; az árufőcsoportban meghatározó súlyú gyógyszerek és gyógyszerészeti termékek kivitele 10%-kal, behozatala 25%-kal emelkedett. Az élelmiszeripari export volumene 4,2%-kal, az importé 5,4%-kal nőtt; a gabonakivitel – az alacsony bázishoz viszonyítva – másfélszeresére bővült. Az energiahordozók behozatala 3,5%-kal visszaesett; a földgázimport jelentős csökkenése mellett a kőolaj behozatal csaknem másfélszeresére nőtt.

Az első négy hónapban az Európai Unióba irányuló export volumene 9%-kal, ezen belül a 15 tradicionális tagállam felé 8,7%-kal, az új tagállamokba kerülő 9,7%-kal emelkedett. Az Európai Unió tagállamaiból érkező import 10%-kal, ezen belül a régi tagállamokból származó 8,5%-kal, míg a 13 új tagállamból érkező lényegesen nagyobb dinamikával, 13,8%-kal haladta meg az egy évvel korábit. Az Európai Unióval folytatott kereskedelemben a mérleg 926 milliárd forint, illetve 3 013 millió euró többletet mutatott, 23 milliárd forinttal, illetve 68 millió euróval kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában. Az egyéb országokba irányuló kivitel 11,4%-kal, az onnan származó behozatal 4,6%-kal nőtt. A külkereskedelmi mérleg ebben a relációban gyakorlatilag egyensúlyban volt, a hiánya 9 milliárd forint, illetve 29 millió euró volt, 178 milliárd forinttal, illetve 583 millió euróval kedvezőbb az egy évvel korábinál.

A nemzeti számlák előzetes adatai szerint a *kormányzat eredményszemléletű bevétele* az első negyedévben 3 694 milliárd forint, míg kiadása 3 855 milliárd forint, a *kormányzati szektor hiánya* pedig 160 milliárd forint, a bruttó hazai termék 2%-a volt. A deficit 58 milliárd forinttal, a GDP 0,8%-ával kisebb volt, mint a múlt év azonos időszakában. Az első negyedévben a bevételek 8,1%-kal emelkedtek. A társadalombiztosítási hozzájárulások 6,3%-kal, a jövedelemadó bevételek 3,9%-kal, a termelési és importadók 4,2%-kal, ezen belül az áfa-

befizetések 6,8%-kal emelkedtek. Különösen nagymértékben, egynegyedével, 25,1%-kal nőttek az egyéb bevételek; ezek között számolják el az uniós forrásból származó támogatásokat.

A kormányzati szektor kiadásai 6%-kal nőttek az első negyedévben. Jelentősen, 12,6%-kal emelkedtek a felhalmozási kiadások, amely a kormányzati presztízsbetűzés folytatódását jelzi. A munkavállalói jövedelmek 7%-kal, a pénzbeni társadalmi juttatások 2,2%-kal emelkedtek, míg a kamatok 6,4%-kal, a folyó termelő-felhasználás 4,1%-kal mérséklődött. Az egyéb kiadások csaknem egynegyedével, 24,1%-kal haladták meg az egy évvel korábbit az uniós támogatások államháztartáson keresztül folyósított tételei következtében.

Az államháztartás – önkormányzatok nélküli – **pénzforgalmi szemléletű konszolidált hiánya** május végén 511 milliárd forint volt, ez az éves előirányzat 58,3%-a. Az év első öt hónapjában a központi alrendszernek 6 453 milliárd forint bevétele keletkezett, amely a törvényi előirányzat 39,6%-a, és 6 964 milliárd forint kiadása teljesült, amely az éves előirányzat 40,5%-a. A központi költségvetés deficitje május végén 589 milliárd forint volt, a törvényi előirányzat 71,2%-a, azaz a központi kormányzat öt hónap alatt megközelítette az éves hiánykorlát háromnegyedét.

A **gazdálkodó szervezetek** az első öt hónapban 508 milliárd forint **adót fizettek**, 7%-kal többet az egy évvel korábbinál. Társasági adóból 3,1%-kal kevesebb, közműadóból 5%-kal több, míg a pénzügyi szervezetek különadójából ugyanannyi, 0,2%-kal nagyobb bevétele keletkezett a kincstárnak. Az egyéb központosított bevételek csaknem, egynegyedével, 24,1%-kal nőttek, noha a múlt évben is nagyon jelentősen, 38,8%-kal meghaladták a 2013. évet. E bevételek közé tartoznak az elektronikus útdíjak, a környezetvédelmi termékdíjak és a különböző bírságok.

Fogyasztási adókból az első öt hónapban 1 730 milliárd forintot fizettek a kötelezettek, 5,1%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. Általános forgalmi adóból 7,3%-kal, jövedéki adóból 7,7%-kal emelkedett a bevétel. A pénzügyi tranzakciós illetékből származó 93 milliárdos bevétel 22,7%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól, mert az állami pénzügyi intézmények fizetési kötelezettségét a kormány mérsékelte, illetve eltörölte.

A **lakosság** az első öt hónapban 782 milliárd forint **adót fizetett**, 6,6%-kal többet az egy évvel azelőttinél. Személyi jövedelemadóból 5%-kal, illetékekből 10,8%-kal, gépjárműadóból 4,7%-kal több bevétel keletkezett. A társadalombiztosítási alapok bevétele az első öt hónapban 2 067 milliárd forint volt, 1,9%-kal kevesebb, mint a múlt év azonos időszakában. A nyugdíjalap bevétele 2,7%-kal, az egészségbiztosítási alapé 0,6%-kal csökkent.

A **költségvetési szervek** és fejezeti kezelésű előirányzatok **kiadásai** az első öt hónapban 2 922 milliárd forintot tettek ki, 4,8%-kal többet az egy évvel korábbinál. A költségvetési szervek kiadásai 2%-kal, a szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai 5,3%-kal mérséklődtek, ugyanakkor azok uniós kiadásai 27,3%-kal emelkedtek az előző hétéves ciklus projektjeinek ez évi zárásához igazodva. Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások 73 milliárd forintot tettek ki, 7,8%-kal többet az előző évinél. Ebből fedezték a Paks II. beruházás indulásának költségeit, továbbá a kormány – szokás szerint – újabb állami cégek alapítására és állami tulajdonú cégek támogatására fordította ezt a költségvetési előirányzatot.

Szociális és családtámogatásokra az első öt hónapban 299 milliárd forintot folyósított a kormány, 4,2%-kal többet az egy évvel korábnál. A növekmény azért keletkezett, mert év elejétől a központi költségvetésben jelennek meg korábban az önkormányzatok által finanszírozott jövedelempótló ellátások. A családok támogatására ugyanannyit, 0,2%-kal kevesebbet fordítottak, mint a múlt év azonos időszakában. A foglalkoztatási alap kiadásai 145 milliárd forintot tettek ki, 0,3%-kal többet az egy évvel azelőttinél. Az egészségbiztosítási alap első öt havi kiadása 770 milliárd forint volt, ugyanannyi, mint egy évvel korábban; a nyugdíjalap kiadásai 1 251 milliárd forintot értek el, amely 1,8%-kal haladta meg az egy évvel azelőttit.

A **költségvetési szervek** lejárt határidejű **tartozásállománya** május végén 105 milliárd forint volt, 8,3%-kal több, mint egy évvel korábban. A tartozás négyötöde, 80%-a az Emberi Erőforrások Minisztériumának felügyelete alá tartozó szervezeteknél keletkezett. Az összes adósság több mint kétharmada, 68,9%-a, 72,2 milliárd forint az egészségügyi szolgáltatóknál állt fenn; gyakorlatilag valamennyi kórháznak, szakorvosi rendelőintézetnek, országos intézetnek és egyetemi klinikai központnak tetemes adóssága halmozódott fel. Az idei költségvetési törvény Miniszterelnökség fejezetében szerepel 60 milliárd forint, amely címzetten az adósságkonszolidációt szolgálja, igaz az egész államháztartásban. A kormányzati kommunikáció szerint a teljes összeget az egészségügyi ágazat legalább 60 napja lejárt tartozásainak kiegyenlítésére csoportosították át. Ez a forrás azonban csak átmeneti segítséget jelent, még akkor is, ha a többletfinanszírozás fejében az intézményvezetőkkel írásban vállaltatták a tartozásállomány újratermelődésének megakadályozását. Sajnálatosan változatlanul megoldatlan az egészségügyi szolgáltatók normális működésének folyamatos finanszírozása. Ezért nagy valószínűséggel az adósság újratermelődik majd az év hátralévő részében. Tetemes, 11,7 milliárd forintos tartozásállományt görgetnek maguk előtt a közoktatási és kulturális intézmények, az egyetemek és a főiskolák. Az államosítás jelentősen megnövelte az iskolák finanszírozási gondjait, a létrejött vízfej, a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ képtelen megbirkózni a feladattal, és a felsőoktatás intézmények autonómiájának megsemmisítése, a kancellárok tevékenysége csak tovább növelte az alulfinanszírozottságból eredő problémákat.

Az adósság 9,5%-át a – kormányzati munka összehangolásáért és a jelenlegi struktúrában a felügyeletéért felelős – Miniszterelnökség halmozta fel. Tartozásállományának több mint háromnegyede, 77,9%-a 60 napnál régebben állt fenn május végén. Számottevő, 4,7 milliárd forintos, 85,5%-ában 60 napon túli adóssága volt a Honvédelmi Minisztériumnak, és 3,7 milliárd forintos a Belügyminisztériumnak.

Az intézményi gazdálkodás súlyos zavaraira utal, hogy május végén a költségvetési intézmények több mint felének, 57,9%-ának volt lejárt határidejű tartozása. E tartozások 17,6%-a egy hónapnál régebben fennálló, de 60 napos késedelmet nem meghaladó adósság volt. A költségvetési szervezetek tartozásállományának csaknem felénél, 48,7%-ánál a késedelem a két hónapot is meghaladta.

Az államháztartás a formális adatok szerint stabil, a 2,4%-os deficitcél ugyan túl ambiciózus, de a 3% alatti hiány aggály nélkül megvalósítható a jelenlegi kormányzati gyakorlat

ismeretében. Az államadósság mérséklésének kormány által deklarált üteme ugyan – az előző évekhez hasonlóan – nem tartható, de **a GDP arányos adósság valamelyest az idén is csökkenhet**, és kétségtelenül nem fenyegeti Magyarországot a miniszterelnök réme, a túlzott-deficit eljárás. Szinte minden más kérdésben fennmarad, vagy akár még **éleződik is a konfliktus a magyar kormány és az Európai Bizottság egyes szervei között**, amelyek **egyre inkább közvetlenül is kihatnak az államháztartás működésére**, közvetve pedig rendkívül hátrányos helyzetbe hozzák az államháztartási egyenleget. Több kötelezettségzegési eljárás került már bírósági szakaszba; eddig az ilyen típusú vitáknál a kormány a verbális szabadságharc elvét alkalmazta, azaz a rendkívül agresszív hazai kommunikáció mellett mindenben engedett az Európai Bizottság elvárásának a szeszfőzési adótól a reklámadóig; sőt hosszú ellenállás és szerencsétlen viták után még a pénzügyi különadó mérséklését is vállalta, igaz, ezt a hazai kommunikációban nem ismeri el /a többit csak elhallgatja/. A Quaeator ügyből például úgy próbál kimenekülni a kormány, hogy a károsultakat – és részben a zavaros ügy feltehetően a kormánypártokhoz közeli haszonélvezőit – kártérítésben részesíti, sőt jelentős részüket kártalanítja. Ennek terheit látszólag a bankok viselik, miközben a kormány csendben elfogadtatott egy olyan törvényt az országgyűléssel, amely szerint a pénzügyi intézetek a rájuk kirótt összeget gyakorlatilag teljes egészében leírhatják több jogcímen is az egyes adónemekből, azaz végső soron a különleges, a jogállami és piacgazdasági normákkal össze nem egyeztethető kártalanítás terheit az adófizetők viselik.

Ipar, építőipar

Az **ipari termelés** múlt évben tapasztalt dinamikus bővülése az év elején is folytatódott azzal, hogy nőtt az ipari értékesítésen belül az export részaránya, és az első négy hónap átlagában elérte a 75,6%-ot a múlt évi 73,4%-kal, illetve a megelőző évi 72,3%-kal szemben. A termelés volumene áprilisban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 0,1%-kal mérséklődött az előző hónaphoz, és 6,3%-kal nőtt a múlt év azonos időszakához képest; az első négy hónapban 7,6%-kal emelkedett a kibocsátás. A feldolgozóiparban legnagyobb súlyt képviselő járműgyártás termelése április végéig 16%-kal, az autóiparhoz kötődően a gumi- és műanyagipar kibocsátása 13,1%-kal, a számítógép és elektromos termék gyártásé 6,4%-kal, a gyógyszeriparé 5,8%-kal emelkedett, míg a gépgyártásé 2,2%-kal, a fémfeldolgozásé 1,7%-kal mérséklődött. A feldolgozóipar termelésének volumene áprilisban 6,7%-kal, az első négy hónapban 7,7%-kal, az energetikai iparé áprilisban 5,7%-kal, az első négy hónapban 8,9%-kal haladta meg az egy évvel korábbi.

Az **ipari export** áprilisban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 0,4%-kal visszaesett az előző hónaphoz, és 8,2%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz viszonyítva; az első négy hónapban pedig 10%-kal bővült. A gumi- és műanyagipar kivitele az első négy hónapban 15,2%-kal, a járműgyártásé 14,4%-kal, az élelmiszeriparé 10,1%-kal, a gyógyszergyártásé 10%-kal bővült, míg a fémfeldolgozásé 1,8%-kal, a gépgyártásé 1,5%-kal csökkent. A feldolgozóipari export áprilisban 7,4%-kal, az első négy hónapban 8,3%-kal

haladta meg az egy évvel korábbi. Az **ipar belföldi értékesítése** áprilisban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 1,7%-kal visszaesett az előző hónaphoz, és szerény mértékben, 0,6%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest; az első négy hónapban pedig 5,4%-kal haladta meg a múlt év azonos időszaki értékét. Az első négy hónapban a járműipar hazai értékesítése – néhány jelentős közösségi közlekedést szolgáló járműbeszerzés következtében – több mint egyharmadával, 35,5%-kal, a kőolaj-feldolgozásé 17,3%-kal, a számítógép és elektronikai termék gyártásé 13,6%-kal, a gépgyártásé 13,3%-kal nőtt, míg a gyógyszeriparé 2,5%-kal, a vegyiparé 2,8%-kal, a textil- és bőriparé 4,9%-kal visszaesett. A feldolgozóipar hazai értékesítése áprilisban 3,1%-kal, az első négy hónapban 7,6%-kal meghaladta az egy évvel korábbi.

A legalább ötfős vállalkozásoknál az **egy főre jutó termelés** az első négy hónapban 4,5%-kal emelkedett a foglalkoztatottak létszámának 3,1%-os bővülése mellett. A feldolgozóiparban 4,2%-kal, ezen belül a számítógép és elektronikai termék gyártásban 8,1%-kal, a gyógyszeriparban 7,5%-kal, a járműgyártásban 7,3%-kal, míg az energetikában 11,9%-kal nőtt a termelékenység. A jelentős súllyal rendelkező feldolgozóipari ágazatok **új rendeléseinek** volumene áprilisban 5,6%-kal emelkedett; ezen belül az exportrendeléseké 4,8%-kal, a belföldi rendeléseké 10,6%-kal. Az ipar **teljes rendelésállománya** április végén 12,1%-kal, ezen belül az exportrendeléseké 13,1%-kal meghaladta az egy évvel korábbi, míg a belföldi rendeléseké 5,7%-kal elmaradt attól. Az első négy hónapban minden régióban nőtt az ipari termelés, a legnagyobb mértékben a Mercedes gyár dinamikus emelkedő kibocsátásának köszönhetően Dél-Alföldön 17,7%-kal, ezen belül Bács-Kiskun megyében 26,8%-kal. Az átlagot meghaladóan, 10,5%-kal nőtt – az alacsony bázishoz képest – a termelés Észak-Magyarországon, 9,5%-kal Dél-Dunántúlon, valamint az Audi és az Opel gyáraknak köszönhetően 9,2%-kal Nyugat-Dunántúlon.

Az **építőipari tevékenység** a múlt évi szárnyalást követően az év elején is dinamikus bővült; az uniós projektek folytatódó megvalósítása következtében. A termelés volumene áprilisban – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok alapján – 1,2%-kal mérséklődött az előző hónaphoz, és 10,8%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest; az első négy hónapban pedig átlagosan 9,7%-kal nőtt. Az épületek építése az első négy hónapban 6,1%-kal, az egyéb építményeké – az uniós forrásból finanszírozott útépitések, vasútfelújítások és közműfejlesztések következtében – 13,9%-kal haladta meg az egy évvel azelőtti. Az építőipari vállalkozások új szerződéseinek volumene áprilisban 10,6%-kal, ezen belül az épületek építésére irányulóké 14%-kal, az egyéb építményeket célzóké 8,2%-kal visszaesett. Az ágazat teljes szerződésállománya április végén nagyon jelentősen, 38,4%-kal, ezen belül az épületek építésére irányulóké 17,7%-kal, az egyéb építményeket célzóké 42,5%-kal kisebb volt az egy évvel korábbinál.

Mezőgazdaság

A **mezőgazdasági termékek felvásárlása** az első négy hónapban 15,1%-kal haladta meg az egy évvel azelőttit. A növénytermesztési és kertészeti termékek felvásárlása a múlt évi kedvező termés következtében több mint egyharmadával, 36,5%-kal emelkedett. Gabonafélékből 46,4%-kal, zöldségfélékből 10,1%-kal, gyümölcsökből 38,2%-kal vásároltak fel többet, mint a múlt év első négy hónapjában. Az élőállatok és állati termékek felvásárlása 6,6%-kal nőtt; a vágóállatoké csupán 1,8%-kal, míg az állati termékeké jelentősen, 19,2%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

Turizmus

A múlt évben **dinamikusan bővült a turistaforgalom**, és az idei év elején **további élénkülést jelzett** a statisztika. Az első négy hónapban 2 437 ezer **vendég** 5 689 ezer éjszakát töltött el magyarországi szálláshelyeken; a vendégek száma 9,2%-kal, a vendégéjszakáké ennél kisebb mértékben, 6,9%-kal emelkedett. A **külföldi vendégforgalom** 5,8%-kal nőtt, és a küldő országok szerinti szerkezet átalakulóban van. A legtöbb, 383 ezer vendégéjszakát ezúttal is német turisták töltötték el hazai szálláshelyeken, de 6,5%-kal kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában. A brit turisták 242 ezer vendégéjszakát töltöttek el, csaknem egyharmadával, 31,3%-kal többet; az olasz vendégek 235 ezer éjszakája 12,9%-os, az osztrákok 230 ezer vendégéjszakája pedig 5%-os növekedést jelentett. A 165 ezer orosz vendégéjszaka több mint egyharmados 35,1%-os visszaesést jelez. Ázsia országaiból érkezett vendégek 252 ezer éjszakát töltöttek el hazai szálláshelyeken, 23,3%-kal, az Amerikai Egyesült Államokból érkezők pedig 128 ezer éjszakát, 22%-kal többet az egy évvel korábbinál.

A **belföldi vendégforgalom** az első négy hónapban 2 668 ezer éjszakát foglalt magába, amely dinamikus, 8,1%-os emelkedést jelentett. A szállodák átlagos foglaltsága az első négy hónapban 44,8% volt, 2,5 százalékponttal magasabb az egy évvel korábbinál. Az áprilisi szobafoglaltság 52,6% volt; az ötcillagos hoteleké 71,7%, a négycsillagosoké 61,9%, a gyógyszállóké pedig 56,2% volt. A kereskedelmi szálláshelyek bruttó árbevétele az első négy hónapban 90 milliárd forint volt, folyó áron 10%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában.

Népmozgalom

Az első négy hónapban 29 200 *gyermek született*, 3%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában. A születési arányszám 9‰ volt, 0,3 ezrelékponttal magasabb az egy évvel korábbinál. Április végéig 7 300 *házasságot kötöttek*, – a rendkívül alacsony bázishoz képest – 6,9%-kal többet az egy évvel azelőttinél. A házasságkötési arányszám 2,3‰ volt, amely 0,2 ezrelékpontos emelkedést jelent.

Az első négy hónapban 48 900 *halálozesetet* anyakönyveztek, jelentősen, 12,3%-kal többet, mint a múlt év azonos időszakában. A halálozási arányszám 15,1‰ volt, amely 1,7 ezrelékponttal emelkedett. A csecsemőhalálozási arányszám 3,9‰ volt, 1 ezrelékponttal kisebb az egy évvel azelőttinél. Ha ez az érték fennmarad, a csecsemőhalandóság elérte a kedvezőnek minősíthető európai szintet. A *természetes fogyás* következtében 19 700 fővel csökkent az össznépesség, ez jelentősen, 29,7%-kal több az egy évvel korábbinál. A természetes fogyás arányszáma 6,1‰ volt, 1,4 ezrelékponttal emelkedett.

Bűnügyi helyzet

A Belügyminisztérium adatai szerint az első négy hónapban 85 400 *bűncselekményt* regisztráltak, jelentősen, 16,8%-kal kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában. A súlyosabb megítélésű *bűntettek* száma 19,3%-kal, ezen belül a fővárosban 26,5%-kal, az enyhébb megítélésű *vétségeké* 15,2%-kal mérséklődött. Az első négy hónapban a sértettek száma 18,6%-kal, a bűnelkövetőké 7,2%-kal maradt el az egy évvel korábbitól. A számottevő mérséklődés jelentős részben a jogszabályok, azaz a számbavételi mód változásának következménye, de csupán erre a tényezőre nem vezethető vissza. A társadalomban végbement változások ugyanakkor nem támasztják alá ezeket a meglepő adatokat, és a hivatalos szervek pedig – az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény, valamint a statisztikáról szóló 1993. évi XLVI. törvény előírásait megszegve – nem adnak a közvéleménynek érdemi tájékoztatást.

Budapest, 2015. július 3.

Dr. Katona Tamás

Az adatok forrása: KSH, MNB, NGM, BM, NFSZ, ÁKK, MÁK, Eurostat.

Megjegyzés: A statisztikai adtagyűjtési rendszerben az évközi adatok kisebb része a tárgyhót követő hónapban rendelkezésre áll, ilyen a fogyasztói ár, az államháztartási adatok; a statisztikai információk többsége a tárgyhót követő második hónapban kerül nyilvánosságra. Bizonyos adatok negyedéves gyakorisággal készülnek, és általában a tárgyidőszakot követő második hónapban állnak rendelkezésre, ilyen a bruttó hazai termék és a beruházások, de a folyó fizetési mérleg adatait csak a 90. napon lehet megismerni. Ezért az elemzés a készítést megelőző két hónap, illetve az előző negyedév rendelkezésre álló adatait vizsgálja.